

YEREL YÖNETİCİLERİN REKREATİF ETKİNLİK ANLAYIŞLARI VE UYGULAMALARI

*Dr. Selçuk ÖZDAĞ, ** Uğur AYTEKİN, *** Emrah Aykora

* Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Muğla Üniversitesi

** Spor Koordinatörlüğü, Pamukkale Üniversitesi, Denizli

*** Doktora Öğrencisi, National Sports Academy, Sofia, Bulgaristan

Özet

Bu çalışmanın amacı Türkiye’de Büyükşehir, Şehir ve İlçe Belediye Başkanlıklarının serbest zaman etkinliklerine bakış açılarını, fiziki ve ekonomik olanaklarını, rekreatif uygulamalarını ortaya koymaktır. Büyükşehir, Şehir ve İlçe belediye evreninden rastgele yöntemle örnekleme seçilen 250 belediyeye anket formu gönderilmiştir. Bu belediyelerden geri gönderilen 95 anket formu değerlendirmeye alınmıştır. Araştırmacılar tarafından 16 ana başlık altında hazırlanan ve serbest zaman etkinlikleri ile ilgili çoktan seçmeli sorulardan oluşan anket, uzman görüşü alındıktan sonra 14 ana başlık altında son haline getirilmiştir. Anket formlarından elde edilen değerler Microsoft Excel 5.0 tablolama programında düzenlenmiş, tablo ve grafikler ile gösterilmiştir. Windows için SPSS 12.0 istatistik paket programında yapılan COCRAN Q testinde elde edilen bulgulara göre; Belediye idarecileri en çok sosyal faaliyetlere katılmakta, serbest-zamanı yetersiz bulmakta, daha çok açık alan etkinliklerini tercih etmekte, belediye rekreasyon imkanlarının yetersiz bulmaktadırlar. Belediye idarecilerinin yarıya yakını bütçede serbest-zaman faaliyetlerine ayrılan paranın tamamının kullanıldığını belirtirlerken, rekreasyonel etkinliklerin önemli olduğunu, halk üzerinde sosyal dayanışmayı artırdığını, ruhsal dinlenmeyi sağladığı, personelin, fonksiyonel çalışması bakımından serbest-zaman faaliyetlerinin gerekli olduğunu görüşündedirler.

Anahtar Kelimeler: Rekreasyon, Yerel yönetici, Belediye, Serbest Zaman

Abstract

The Thoughts and Practices of Local Directors About Recreational Activities

The aim of this study is that to investigate leisure and recreation activities, perspectives, physical and economic possibilities of the metropolitan, city and country of mayors in Turkey. A questionnaire forms which were selected with the sampling method were sent to total 250 municipalities (Metropolitan, city and country) in Turkey. 95 proper returned questionnaire forms were used for evaluation of this study. The survey, consist of leisure activities were related to choice questions under 14 headings. The questionnaires were organised in microsoft excel 5.0 spreadsheet program and showed with table and graphs, the result of tests were organised with the SPSS 9.0 for Windows statistical programme. Total 51 percent of respondent were in age between 40-49. In educational terms majority of the respondents were higher educated (%65), average of working year of respondent were 2 and 4 years. The results of the study showed that, the leisure time activities of the corporation most frequently to join to social events. They have no time for all leisure activities. As forth leisure time activities whom the corporation, they prefer outdoor activities. The corporation indicated that, the budget allocated to all of money being used for leisure time activities. They point to leisure time activities very important, provided psychological relax and social solidarity in the community. The results of the study, the corporation specify, leisure time activities of the municipalities staffs very important for work efficiently.

Keywords: Recreational activity, Local Governor, Municipality, Leisure

Giriş

Belediye; il, ilçe, kasaba, belde v.b. yerleşim merkezlerinde temizlik, aydınlatma, su, toplu taşıma ve esnafın denetimi gibi kamu hizmetlerine bakan, başkanı ve üyeleri halk tarafından seçilen, tüzel kişiliği olan örgüte denir (Akdenk, 1989). 3030 sayılı “Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında kanun”da büyük şehir belediyelerine spor, dinlenme, eğlence yerleri yapmak yaptırmak, işletmek ve işlettirmek görev olarak verilmiştir. 3530 sayılı Beden Terbiyesi Kanunu’nun 10. maddesinde, bir idari kademe merkezi olmayan beldelerde, beden terbiyesi işlerine yürütmek ve yönetmek görevi açıkça belediyelere verilmiştir. 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü’nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunu’nun 14. maddesinde, spor tesisi yaptırmak ve il bütçesine katkıda bulunmak yine belediyelere verilen görevlerdendir.

Rekreasyon; bireylerin iş yaşamı dışında özgür iradeleriyle kendilerini geliştirmek ve yenilemek amacıyla gönüllü olarak katıldıkları etkinliklerdir. Serbest zaman, olumlu bireysel doyum için sınırlamalar veya zamana bağlılık olmaksızın istediğinizi yapabilme özgürlüğüdür. Diğer bir deyişle, serbest zaman, işten arta kalan, özgürce, gönüllü olarak, herhangi bir fayda elde etmek için istediğimiz aktivite ile değerlendirebileceğimiz zaman olarak ifade edilebilir (Tekin, 2003). Günümüz toplumlarında “rekreasyon” kavramı büyük önem kazanmaktadır. Bu gelişimin başlıca nedenleri; bireylerin yaşam kalitesindeki artış beklentileri, toplumlardaki sosyo-kültürel değişim, sağlıklı olma konusunda bilinçlenme ve medyanın ilgisi olarak sayılabilir.

Rekreasyon endüstrisi, dünyada olduğu gibi, Türkiye’de de gelişmektedir. Gelecek, çok sayıda yeni rekreasyon ortamları ve daha gelişmiş programları bize sunacaktır. Bu bağlamda yerel yönetimler bu süreci dikkate alarak tesislerin yenilenmesi, insan kaynaklarının daha verimli kullanılması ve günün ihtiyaçlarına yönelik rekreasyon organizasyon ve hizmetlerine önem vererek; kentlerinde yaşayan çocuk, genç, yaşlı ve engelli vatandaşlarına çağın ihtiyaçlarına uygun hizmetleri sunacakları bir örgütlenme modeli üzerinde çalışmalarını yoğunlaştırmalıdır (Bakır, 1990)

Yerel yönetimlerin temel görevlerinden biri vatandaşlarının fiziksel gelişim, dinlenme, yaratıcılıklarını geliştirme ve sosyalleşme gibi ihtiyaçlarını karşılamak üzere rekreasyon program ve hizmetleri sunmak olmalıdır. Yerel yönetimler farklı hedef kitlelerine göre farklı programlar arayışı içinde olmalıdırlar. Bu programlar değişen sosyo-

ekonomik koşullar, beklentiler ve yeni eğilimler ile birlikte değişim göstermektedir. Yerel yönetimler bu değişimleri dikkate almalıdırlar (Nebioğlu ve Tekin, 2009).

Konuyla ilgili olarak, gelişmiş pek az Avrupa ülkesinin spor yönetim sistemlerine bakıldığında belediyelerin kitle sporu ve rekreasyon faaliyetlerinde oldukça yoğunlaştıkları açıkça görülebilir (Akdenk, 1989). Yabancı ülkelerde Rekreasyon veya boş zaman faaliyetleri için sağlıkla ilgili sorunlara harcanan para genel bütçenin % 20 sini oluşturmaktadır. Bu harcamaların % 50 sinden fazlası koruyucu tedbirler olarak ele alınmaktadır (Zorba, 1990).

Eğitilmiş Rekreasyon uzmanları yeni seçenekler arayışı içindedir. Rekreasyonu dar bir alanda düşünmemişler ve sosyal hayatı oluşturan farklı özellikte ki gruplar için, o alana özel Rekreasyon programları geliştirmeye çalışmaktadırlar. Rekreasyon, açık ve kapalı alanda park ve ormanlarda, sağlık kulüpleri ve tatil bölgelerinde, eğitim kurumlarında personel ve öğrenciler, yetişkinler ve yaşlılar, endüstri alanında iş veriminin artırılması için yani tüm toplum için programlanmaktadır (Tekin, 2009).

Yerel yönetimlerde (belediyelerde) rekreatif etkinliklerin yeri ve önemi, henüz ülkemizde tam ve kâmil manada yerine getirilmemekle birlikte, son zamanlarda, insanımızın çalışma hayatında artı kalan zamanlarını verimli ve sağlıklı olarak hayattan zevk alacak şekilde değerlendirebilmesi için belediyeler çeşitli sosyal, kültürel, sportif, tesis, malzeme ve etkinliklerle ortaya çıkmaktadır (5 Yıllık Kalkınma Planları, 1995).

Rekreasyon endüstrisi, dünya da olduğu gibi Türkiye’de de gelişmektedir. Gelecek; çok sayıda yeni Rekreasyon alanları ile ortamları ve daha gelişmiş programları bize sunacaktır. Bu bağlamda yerel yönetimler bu süreci dikkate alarak tesislerin yenilenmesi ve insan kaynaklarının daha verimli kullanılması ve günün ihtiyaçlarına yönelik Rekreasyon organizasyon ve hizmetlerine önem vererek; kentlerinde yaşayan çocuk, genç, yaşlı ve engelli vatandaşlarına çağın ihtiyaçlarına uygun hizmetleri sunacakları bir örgütlenme modeli üzerinde çalışmalarını yoğunlaştırmalıdır (Özdağ, 1996).

Bu çalışmanın amacı, yerel yönetimlerde (belediyelerde) serbest zaman faaliyetlerinin, bireyler ve toplumdaki yeri ve önemi belirlenerek, Belediye başkanı ve yöneticilerinin bu konuya karşı duyarlılıklarını ve anlayışlarını ortaya koymaktır. Yerel yönetimlerin, vatandaşın sosyal, fiziki, kültürel ihtiyaçlarını giderme hususunda önemli bir misyonu vardır. Misyonunda, insanını mutlu, huzurlu, sağlıklı ve verimli kılmanın var

olduğu belediyelerin bu çalışma ile serbest zamanlara ve rekreatif etkinliklere verdiği önem tespit edilecektir. Araştırma bu nedenle önemlidir.

Materyal Metod

Yerel yönetimlerde (belediyelerde) rekreasyonel etkinliklerin yeri ve önemini belirlemek amacıyla yapılan araştırmanın evrenini mahalli idare yöneticileri oluşturmaktadır.

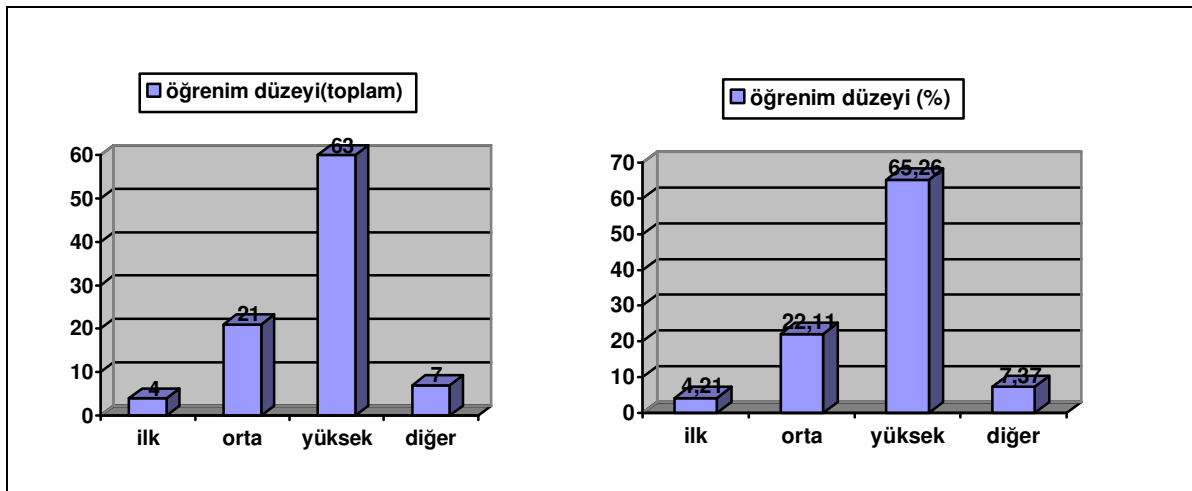
Araştırmanın örneklemini, Büyük şehir, Şehir ve İlçe belediye başkanları, başkan yardımcıları, Kültür, sanat ve spor müdürlerinden anketleri dönen 95 yönetici oluşturmaktadır.

Deneklere 14 sorudan oluşan bir anket uygulanmış, anketler yerel yöneticilere tek, tek ulaştırılmış, anlaşılmayan kısımlar açıklanmış ve bütün soruların cevaplandırılması istenmiştir.

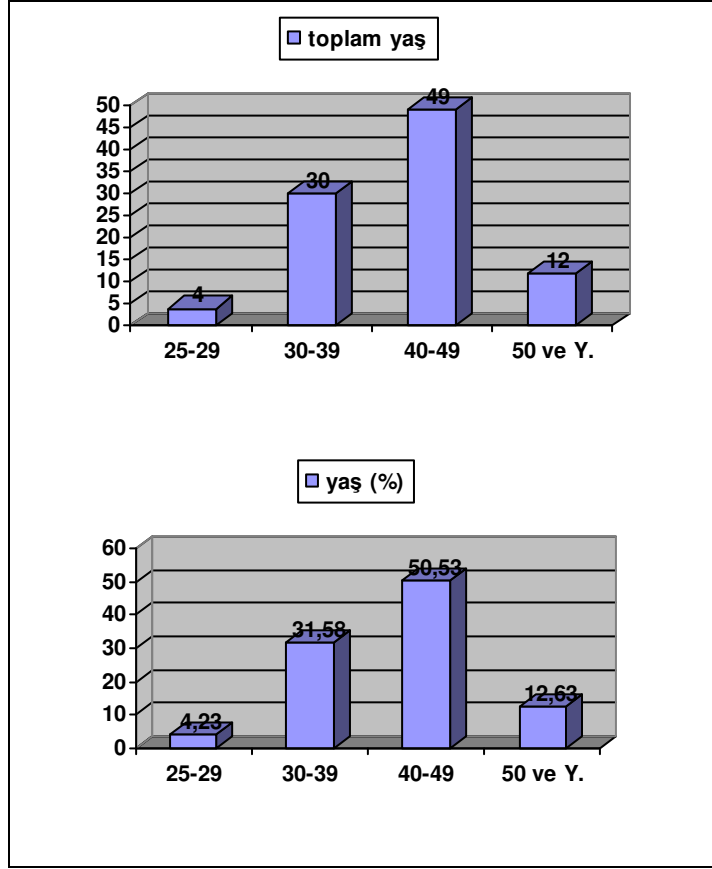
Cevaplanmış olan anketler kontrol edilerek, elde edilen veriler yüzdelli oranlarda değerlendirilmiş ve karşılaştırmada anlamlılık için istatistiksel olarak “Cocran Q” Testi uygulanmıştır.

Bulgular

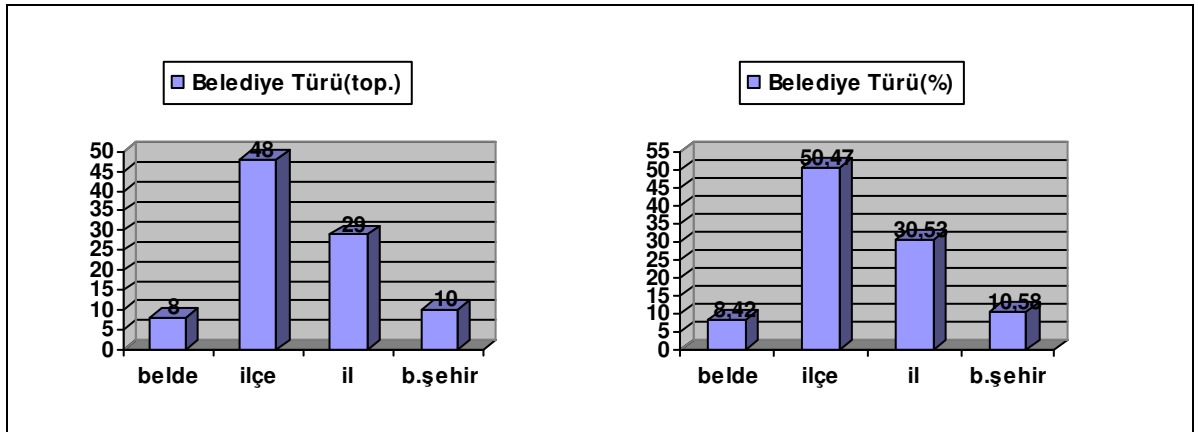
Çalışmamızda yerel yönetimlerde (Belediyeler) serbest zaman faaliyetlerinin bireyler ve toplumdaki yeri ve önemini ortaya koymak amacı ile Büyük şehir, Şehir ve İlçe belediyelerinin; belediye başkanları, başkan yardımcıları ile kültür, spor, sanat müdürlerini kapsayan anket toplam 95 kişiye uygulandı.

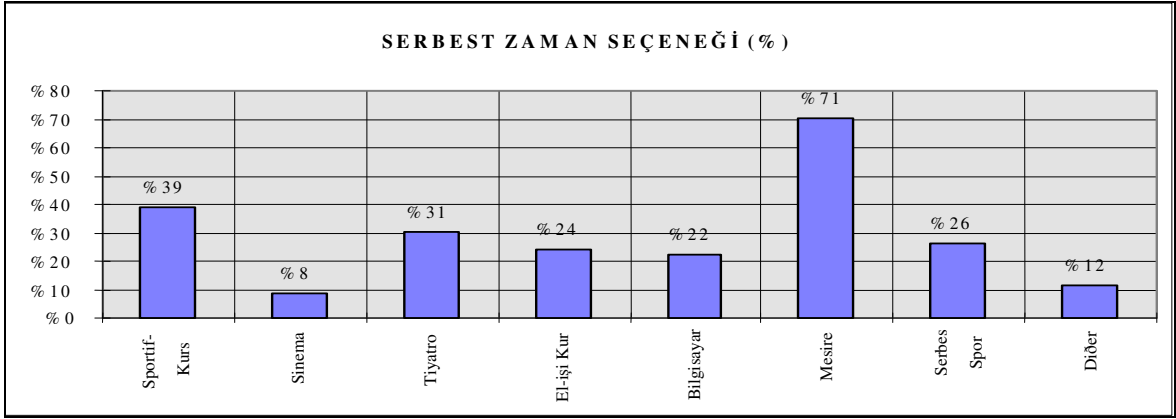
Grafik 1. Yerel Yöneticilerin Öğrenim Düzeyleri

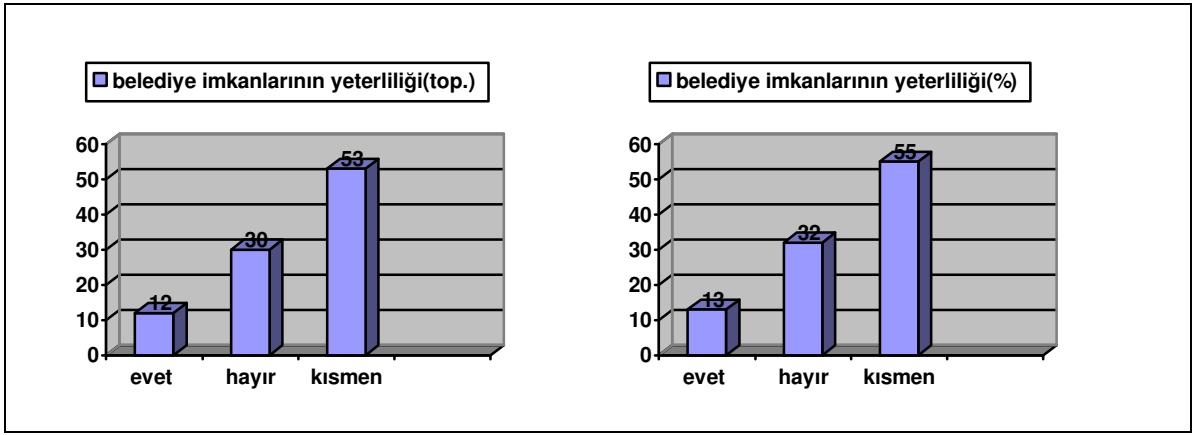
Grafik 2. Yerel Yöneticilerin Yaş Dağılımları

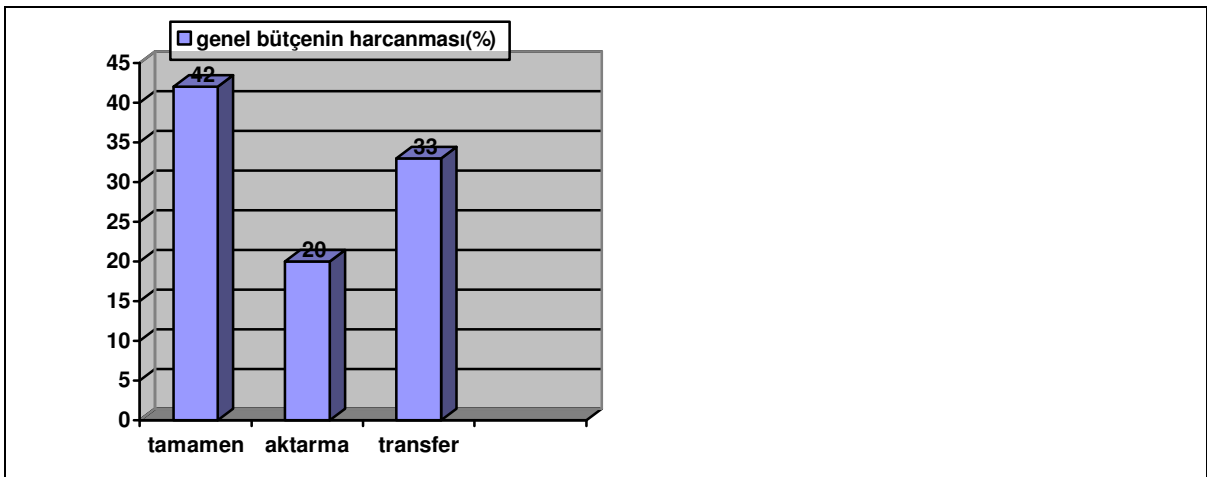
Grafik 3. Anket uygulaması yapılan belediyeler

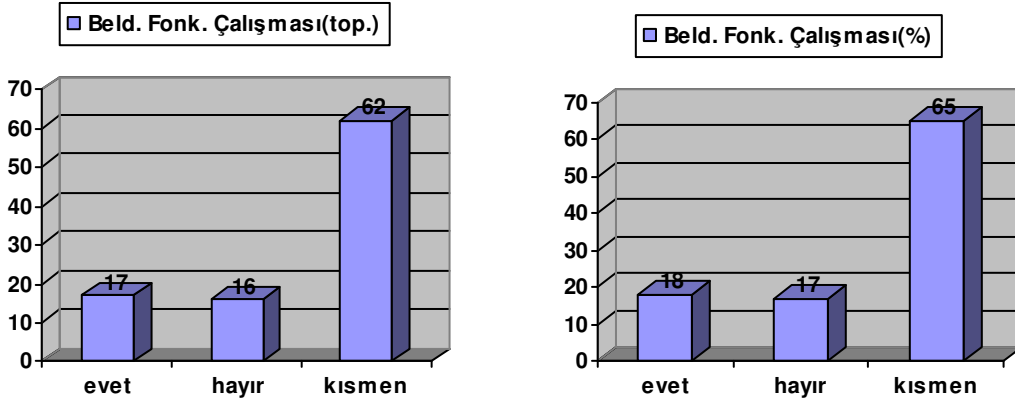
Grafik 4. Belediyelerin serbest zaman değerlendirmeye yönelik faaliyetleri.

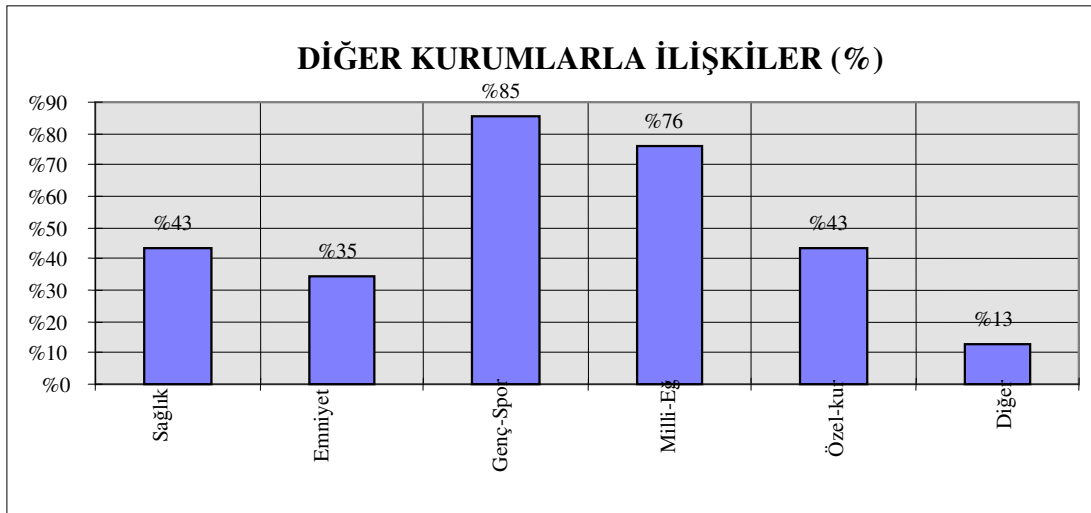
Grafik 5. Belediye imkânlarının yeterliliği

Grafik 6. Yerel yönetimlerde genel bütçe içerisinde rekreasyona ayrılan paranın kullanımı.

Grafik 7. Belediye birim veya personelin fonksiyonel çalışıp çalışmadığı.

Grafik 8. Belediyelerin rekreasyon açısından işbirliği yaptığı kurumlar.

Tartışma

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, birçok müessesede ciddi serbest zaman yatırımları yoktur. Yöneticilerin % 85'i belediyelerin rekreasyon hizmetlerini yetersiz bulmaktadırlar. Rekreasyona ayrılan bütçenin yetersizliği ve böyle durumlarda başka kaynaklardan takviye yapıldığı ayrıca vurgulanmıştır. Yerel yöneticiler, halkın serbest zamanlarını değerlendirme alışkanlıklarının yararları konusunda en çok sosyal dayanışmanın gelişmesine vurgu yapmışlardır. Yerel yöneticilere göre, rekreasyon hizmetlerinin en iyi şekilde yürütülebilmesi için en fazla işbirliği yapılması gereken

kuruluşlar Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü taşra teşkilatları ve Milli Eğitim Bakanlığı İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleridir.

Tutarlı bir rekreasyon planlaması, insanların ihtiyaçlarını ön plana alan ve toplumdaki kişilerin değişik merak, yetenek ve değerler ile müşterek ilgileri yansıtılabilmelidir. Ancak, öncelikle böyle bir planlamanın gerekliliği, toplum ve yöneticiler tarafından kabul edilmelidir. Rekreasyon etkinliklerinin planlaması, gelişmiş ülkelerde de olduğu gibi yaşama ve çalışma eylemleri ile birlikte ele alınarak planlanmaktadır. Nitekim kent ve bölge planlamaları da bu anlayışa uygun yapılmaktadır (Çubuk, 2001).

Belediyelerin, insanların; serbest zamanlarını değerlendirme çabaları mevcut kanun-mevzuat ve yönetmenliklerle belirlenmişse de coğrafi, toplumsal gelişmeler ve fiziki imkânlar sebebiyle istenilen verimli düzeye ulaşamamaktadır. Yerel yönetimler, vatandaşlar için günümüz şartlarına ve teknolojisine uygun, sağlıklı, yeterli ve güvenli Rekreasyon program ve alanları oluşturmak mecburiyetindedirler.

Ancak çoğu belediyede (% 60) vatandaşların serbest zamanlarını değerlendirmeye yönelik hizmetleri üstlenen birim ve personel bulunmamakta, bu birimlerin üstlenecekleri sorumluluklar kısmen diğer birimlerce üstlenilmektedir. Yöneticiler, ekonomik güçlükler ve tesislerin yetersizliğini rekreasyon hizmetlerinin sunulmasında öncelikli problem olarak görmüş, bu etkinliklerin sunumunda işbirliği içinde bulunan kurumları sırasıyla sağlık kuruluşları, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, özel kuruluşlar, üniversiteler, emniyet ve Milli Eğitim olarak belirtmişlerdir. Belediyeler rekreasyon hizmeti açısından en çok park ve bahçe, tiyatro, eliş kursları ve spor programlarına yoğunlaşmaktadırlar (Ekici ve ark., 2006).

Çoban ve Devecioğlu (2006), belediyelerin % 34.43'ünde rekreasyon hizmetlerini halka götürecek bir birim olmadığını ve bütçeden bu hizmetlere yeterli kaynak ayrılmadığını belirlemişlerdir. Ayrıca, belediyeler öncelikle Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri, amatör spor kulüpleri ve üniversite ve yüksekokullarla işbirliği içerisindedirler.

Önceki araştırmalar, bu çalışmanın sonuçları ile benzerlik göstermişlerdir.

Belediyelerde serbest zaman faaliyetlerinin bireysel ve toplumsal yeri ve önemini ortaya koymak amacıyla yapılan bu çalışmaya göre aşağıdaki öneriler ileri sürülebilir.

Hizmette etkinliğin ve verimliliğin gerçekleştirilmesi, belediyede çağdaş örgütlenme ve yönetim tekniklerinden yararlanmayı gerektirir. Bu yolla hizmetlerin daha etkin ve hızlı bir şekilde vatandaşlara ulaşması sağlanabilir. Belediyeler, rekreatif etkinliklerin yerine getirilebileceği alanları oluşturmalı, yasaların yükümlü kıldığı, semt spor, oyun, sanat ve kültür merkezi ve alanları oluşturmak ve tesisleri inşa etme görevlerini yerine getirmeli, rekreasyon için mali kaynaklar bulunmalı, yerinde kullanılmalı ve çok amaçlı tesis, saha, malzeme, uzman noktasında çağı yakalamaya çalışmalıdır.

Kaynaklar

- Akdenk, M. (1989). *Türk Sporunun Gelişmesinde Spor Federasyonlarının Rolü*. Güreş Federasyonu Örneği, Marmara Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Bakır M. (1990). *Rekreasyon ve Turizm İlişkisinin Turizm Politikalarının Oluşturulmasındaki Önemi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi.
- Çoban, B. ve Devecioğlu, S. (2006). Türkiye'deki Belediye Başkanlarının Spor Hizmetlerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, (1), 49-60.
- Çubuk, M. (2001) *Rekreasyon boş zamanları değerlendirme*. 4.Baskı, Gazi Kitapevi, Ankara.
- Ekici, S., Can, S., Zorba, E., Mollaoğulları, H. ve Kuşçu, A .(2006). *Yerel Yönetimlerde (Belediyelerde) Rekreasyonun Yeri ve Belediyelerin Rekreasyon Yaklaşımlarının Değerlendirilmesi*. 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Muğla.
- Nebioğlu, F., Tekin, A., Akçakoyun, F., Altay, B., Ünal, H. ve Ataçocuğu, M.,(2006) Turizm Destinasyonunda Bulunma Kriterine Göre Belediye Rekreasyon Hizmetlerinin Karşılaştırılması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6 (1), 848-857.
- Özdağ, S.,(1996). Yerel Yönetimlerde(Belediyelerde) Rekreatif Etkinliklerin Yeri ve Önemi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor ABD, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Tekin, A. (2003). Bir Rekreasyonel Etkinlik olan Doğa Yürüyüşünün Tekstil İşgörenlerinin Uyum Düzeylerine Etkisi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi. Danışman: Prof. Dr. M. A. ZİYAGİL.
- Tekin, A. (2009) *Rekreasyon*, Ata Ofset Matbaacılık, Ankara.
- 5 Yıllık Kalkınma Planları, (1995). (1.2.3.4.5.6.7.) Devlet Planlama Teşkilatı Yayınları, Ankara.
- Zorba, E., (1990). Endüstride Verimlilik Açısından Spor Tesislerinin Planlanması. Amatör Spor Dergisi, Sayı:38, Ankara.